

Toenemende WIA-instroom vraagt om herijking AO-risicopremies

De afgelopen jaren is een duidelijke trend zichtbaar in Nederland: de instroom in de WIA neemt fors toe. Deze ontwikkeling is relevant voor alle pensioenfondsen die arbeidsongeschiktheidsrisico's in hun regeling kennen, bijvoorbeeld bij de vaststelling van risicopremies voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (PVI) of arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP).

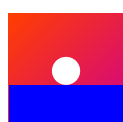
In deze nieuwsbrief bespreken we de recente ontwikkeling, de implicaties voor de risicopremies en de noodzaak voor het rekening houden met de gerealiseerde en toekomstige trend ten aanzien van de WIA-instroom.

Sterke stijging van WIA-instroom

De instroom in de WIA vertoont de afgelopen jaren een sterk stijgend patroon. Op basis van landelijke data van het UWV is sprake van jaarlijkse fluctuaties in dit stijgend patroon, maar per saldo is er sprake van een duidelijke opgaande trend.

Zo lag de gemiddelde stijging van de arbeidsongeschiktheidskansen over de periode 2021–2025 op circa 6% cumulatief per jaar. Op de website van het UWV [1] worden hiervoor verschillende oorzaken vermeld:

1. **COVID-19:** de pandemie en de langdurige klachten (long-covid) die hieruit voortvloeiden.
2. **Capaciteitsproblemen:** door het tekort aan verzekeringsartsen neemt het aantal verstrekte voorschotten toe; deze tellen mee in de instroomcijfers.
3. **60-plusmaatregel:** de vereenvoudigde beoordeling voor ouderen, ingevoerd in oktober 2022, leidt tot een hogere toekenning van WGA-uitkeringen bij 60-plussers.
4. **Psychische aandoeningen:** er is een structurele toename zichtbaar van instroom door psychische klachten, met name onder jonge vrouwen.

Sprenkels

In control
komen en
blijven

[1] <https://www.uwv.nl/nl/kennis-cijfers/uwv-kennisorganisatie/samenwerking-cruciaal-bij-aanpak-stijgende-instroom-ziektewet-en-wia>

Voor 2026 verwacht het UWV bovendien een forse extra stijging van circa 15,8% ten opzichte van 2025, waarbij voor de oorzaken hiervoor door het UWV met name wordt verwezen naar de hierboven genoemde oorzaken 3 en 4.

Jaar	Ontwikkeling AO-kansen [2]
2021	9,2%
2022	-0,4%
2023	7,3%
2024	12,9%
2025	1,5%
Stijging p/j 2021 t/m 2025	6,0% (cumulatief)
2026 (verwachting UWV)	15,8%

Tabel 1: Ontwikkeling AO-kansen (t.o.v. voorgaand jaar)

Daarbij kan worden opgemerkt dat eerdere januari-prognoses van het UWV structureel te laag bleken: de gerealiseerde instroom lag in de afgelopen jaren gemiddeld circa 10% boven de januari-prognoses van het UWV. Dit betekent dat niet alleen sprake is van een stijgende trend, maar ook van substantiële onzekerheid rondom de toekomstige ontwikkeling.

Relevante horizon voor risicopremies ligt twee jaar verder in de toekomst

Ten aanzien van de risicopremies voor het jaar 2027 is het van belang op te merken dat de relevante instroom in de WIA niet die van 2027 betreft, maar dat het gaat om de WIA-instroom in 2029. Dit in verband met de twee jaar ziekte voorafgaand aan instroom in de WIA.

Met andere woorden: de risicopremie 2027 moet gebaseerd worden op verwachtingen over de ontwikkelingen van de arbeids-ongeschiktheidskansen in de jaren 2026 tot en met 2029. Daarmee ontstaat een meerjarige onzekerheid:

- De WIA-instroom stijgt momenteel sterk (gemiddeld circa +6% per over de periode 2021 tot en met 2025).

- De verwachting voor 2026 zelf is onzeker (door het UWV voorlopig ingeschat op circa 15,8% stijging ten opzichte van 2025).
- De ontwikkeling daarna (2027–2029) is nog minder goed voorspelbaar.

Aangezien een aantal verklaringen voor de sterke toename van de WIA-instroom van tijdelijke aard zouden kunnen zijn, is het wel de vraag of de trend over de afgelopen jaren van gemiddeld circa 6% stijging per jaar zich in deze mate zal voortzetten. Wanneer verondersteld wordt dat de AO-kansen in 2026 met 15,8% stijgen (conform de verwachting van het UWV) en in 2027 tot en met 2029 met nog eens 3% per jaar (50% van de trend over de jaren 2021 t/m 2025), betekent dit een verdere toename ten opzichte van de in 2025 gerealiseerde WIA-instroom met circa 26,5%.

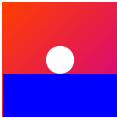
Risico op mismatch bij gebruik van historische gemiddelden

Veel pensioenfondsen hanteren bij de vaststelling van risicopremies een methodiek die (impliciet of expliciet) sterk leunt op historische schadecijfers, bijvoorbeeld een gemiddelde over de afgelopen vijf jaar. Gezien de huidige trend leidt dit tot een significant risico: een structurele onderschatting van de toekomstige schadelast.

De reden hiervoor is dat de historische periode waarin wordt gemiddeld, grotendeels bestaat uit jaren met relatief lagere instroomniveaus dan verwacht voor de komende jaren. Wanneer deze historische gemiddelden rechtstreeks worden doorvertaald naar de risicopremie voor 2027 (lees: WIA-instroom in 2029), ontstaat een mismatch tussen:

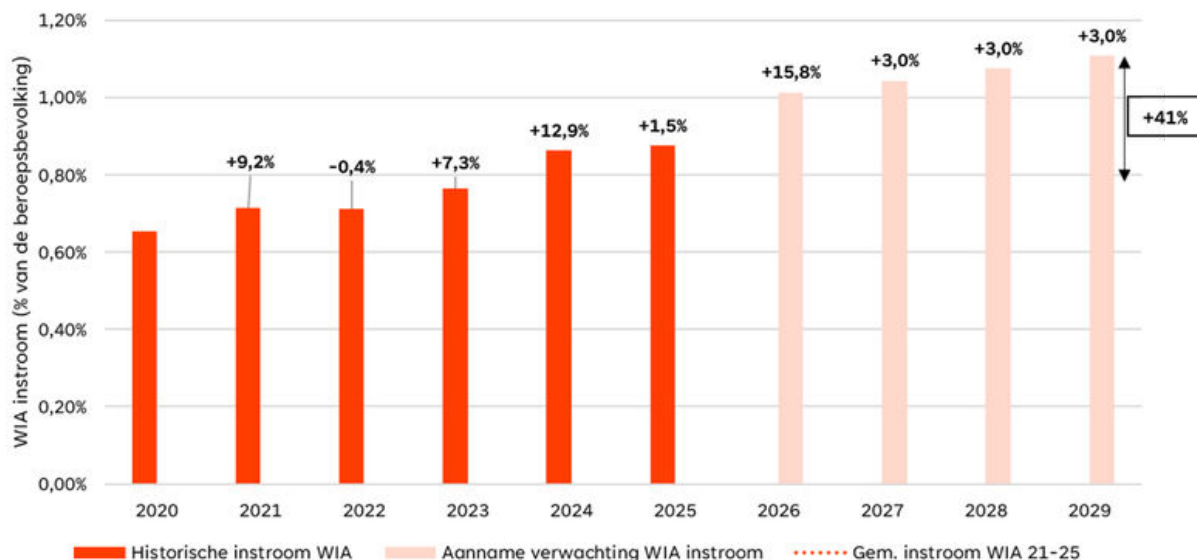
- de premie (gebaseerd op het verleden); en
- de werkelijke toekomstige instroom (naar verwachting significant hoger).

Dit kan ertoe leiden dat risicopremies (ruim) onvoldoende blijken om de toekomstige schadelast te dekken.

[2] Hierbij is de WIA-instroom in de betreffende jaren gecorrigeerd voor de groei van de beroepsbevolking.

Onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling weer van de WIA-instroom als percentage van de beroepsbevolking. De labels boven de staven laten de procentuele stijging zien van de WIA-instroom ten opzichte van het jaar daarvoor. Voor 2026 is de verwachte stijging van het UWV van de WIA-instroom meegenomen van 15,8% en voor de jaren daarna is een aanname gedaan voor de stijging van de WIA-instroom van 3%.

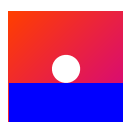
Figuur 1: Ontwikkeling WIA-instroom (% van de beroepsbevolking)

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat de risicopremies voor het jaar 2027 (lees: AO-kans in 2029) fors lager zijn wanneer wordt uitgegaan van het gemiddelde over de jaren 2021 tot en met 2025 (gemiddelde WIA-instroom circa 0,79%) ten opzichte van de voorspelling voor 2029 (WIA-instroom naar verwachting circa 1,1%). Wanneer rekening wordt gehouden met de in deze notitie aangenomen trend tot en met 2029, worden de risicopremies voor het jaar 2027 circa 41% hoger vastgesteld (ten opzichte van uitsluitend kijken naar de historie over de jaren 2021 tot en met 2025).

Nieuwe stelsel maakt impact explicieter

In het huidige FTK-stelsel kunnen afwijkingen tussen premie en gerealiseerde schades (deels) worden opgevangen in de dekkinggraad van het fonds, waardoor negatieve resultaten niet direct en beperkt impact hebben op de pensioenen van de deelnemers. Met de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel verandert dit fundamenteel.

Resultaten op arbeidsongeschiktheid worden in het nieuwe stelsel immers niet langer opgevangen in de dekkinggraad, maar lopen via de veel beperkte operationele reserve. Hierdoor kunnen de negatieve resultaten eerder impact hebben op de pensioenen van de deelnemers, indien er sprake is van een structurele en significante onderschatting van het arbeidsongeschiktheidsrisico. Daarmee neemt het belang van een juiste inschatting van arbeidsongeschiktheidskansen aanzienlijk toe.

Breder kijken dan alleen schadehistorie

Tegen deze achtergrond is het naar onze mening niet langer toereikend om de risicopremie uitsluitend te baseren op de fondsspecifieke schadehistorie. Historische cijfers blijven belangrijk, maar dienen te worden aangevuld met het expliciet meenemen van de gerealiseerde en verwachte ontwikkelingen ten aanzien van de WIA-instroom.

Daarbij zijn met name relevant:

- De landelijke ontwikkeling van arbeidsongeschiktheidskansen.
- De recente stijging van de WIA-instroom.
- De verwachtingen van het UWV en de onzekerheid daarin.
- De implicaties richting de relevante horizon (richting 2029 voor de risicopremies 2027).

Conclusie en aanbeveling

De combinatie van een stijgende WIA-instroom, onzekerheid in prognoses en de systematiek van het nieuwe pensioenstelsel maakt dat pensioenfondsen voor een belangrijke opgave staan bij de vaststelling van risicopremies vanaf 2027.

Het belangrijkste punt is dat er momenteel een spanning bestaat tussen het verleden en de toekomst: historische cijfers geven een te gunstig beeld, terwijl de actuele ontwikkelingen wijzen op een duidelijk hoger risico.

Wij adviseren pensioenfondsen daarom sterk om bij de vaststelling van risicopremies vanaf 2027 niet uitsluitend te kijken naar de historische schadelast, maar expliciet rekening te houden met de gerealiseerde én verwachte toename van arbeidsongeschiktheidskansen.

Op deze wijze kan worden voorkomen dat risicopremies achteraf onvoldoende blijken te zijn en dat ongewenst structurele en significante resultaten moeten worden opgevangen in de veelal beperkte operationele reserve.

Hierover verder van gedachten wisselen?

Neem contact op met:

Daan Kleinloog
Actuarist

Daan.Kleinloog@Sprenkels.nl
+31 (0)6 20 619 360

Tess Ruiter
Actuarist

Tess.Ruiter@Sprenkels.nl
+31 (0)6 83 111 744

Elena Schilder
Actuarist

Elena.Schilder@Sprenkels.nl
+31 (0)6 19 105 204

